

SY7. การหย่อนสมรรถภาพทางเพศ (Erectile Dysfunction)

อภิชาติ กงกะนันท์

ภาควิชาศัลยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การหย่อนสมรรถภาพทางเพศ (erectile dysfunction) คือ อาการที่อวัยวะเพศไม่แข็งตัวพอเพียงที่จะมีเพศสัมพันธ์หรือไม่พอที่จะสอดเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ที่พอที่จะบรรลุความพอใจได้

ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันมากขึ้นว่า เมื่อมีอารมณ์ทางเพศมีการกระตุ้นทางอารมณ์จะมีสาร nitric oxide หลั่งออกมาใน endothelial cells ของอวัยวะเพศ ซึ่งจะไปทำปฏิกิริยาต่อใน cyclic GMP แล้วเมื่อมี active cyclic GMP จะเกิดการแข็งตัวของอวัยวะเพศขึ้นได้

อวัยวะเพศชาย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือใน 2 ส่วนบน เรียกว่า corpora cavernosa และที่เรียกว่า corpora spongiosa ซึ่งเป็นส่วนล่างที่มี urethra อยู่ด้วย การแข็งตัวโดยส่วนใดส่วนหนึ่งเพียงพอ (rigid) ก็จะทำให้อวัยวะเพศแข็งพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ เช่นการที่เราทำ penile prosthesis ซึ่งยังมีการใช้อยู่เช่นในปัจจุบัน ก็จะมีการใส่แกน silicone เข้าไปทำให้มีการแข็งตัวขึ้น เมื่อมีอารมณ์ทางเพศ ก็จะใช้โดยการปั๊ม หรือการตัดให้ตรงให้อวัยวะเพศแข็งตัวขึ้น เพื่อใช้ปฏิบัติหน้าที่

การใช้ยาฉีดใน prostaglandin E_1 ซึ่งเป็นยาที่ปลดปล่อยโดยตรงเข้าไปใน corpora หรือใช้ muse (ขี้ผึ้ง) สอดใน urethra ให้ยาดูดซึมผ่านผนังก็จะทำให้อวัยวะเพศแข็งตัวขึ้นเช่นกัน ซึ่งเป็นการรักษาที่มาตรฐาน

การสอนหรือตีความโดยการดู video เทป หรือสอนโดยตรงจะทำให้ผู้ป่วยรู้จักใช้เครื่องมือ หรือยาตีขึ้นแทนที่จะรู้สึกกลัวหรือรังเกียจ

การทำความเข้าใจว่าโรคหย่อนสมรรถภาพทางเพศเป็นโรคที่เป็นกันทั่วไป ไม่ใช่โรคที่หน้าอับอาย ล้อเลียนกันทั่วไป และทำความเข้าใจว่าช่วยเหลือได้ ขณะเดียวกันพยายามสอนผู้ป่วยและภรรยาให้มีความเข้าใจถึงสมมุติฐานของโรคและความเป็นมา จะทำให้คนทั่วไปและผู้ป่วยเข้าใจมากขึ้น ไม่ใช่เรื่องที่ล้อเลียนกันอย่างเดียวยีกต่อไปแล้ว การรู้จักคุยกันเข้าหากัน และไม่พูดจาถากถางที่ทำให้ฝ่ายตรงข้ามกังวลหรือบางครั้งอาจทำให้หมดอารมณ์ทางเพศไปเลย การสอนและช่วยให้ผู้ป่วยมั่นใจเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง ก็เป็นสิ่งที่ดีที่ทำให้ผู้ป่วยหายได้

ในอนาคตการรักษาโดยใช้ยารับประทาน ซึ่งคงเป็นอันดับแรกของการรักษาคงจะมาก่อน ยารับประทานอาจจะมีหลายตัวมากขึ้น และคงมีรูปแบบต่างๆ เช่น อมใต้ลิ้น หรือ topical form

การทำ self assessment ของคนไข้เองนั้น ในประเทศตะวันตกนิยมกันมาก เช่น ที่เรียกกันว่า IIEF (International Index of Erectile Function) แต่คนไทยนั้นอ่านหนังสือไม่ออก และอาจจะมีควมเข้าใจน้อย และข้อสอบแบบ multiple choices จะเหมาะกับผู้ป่วยบางกลุ่มเท่านั้น จึงยังไม่เหมาะสมสำหรับคนไทยอยู่ดี

การใช้ยา Viagra (Sildenafil) ซึ่งเป็นยาชนิดแรกสำหรับรับประทาน มีการสื่อสารมาก เนื่องจากเป็นยาที่ได้ผลมากที่สุดตั้งแต่เคยมีมาในประวัติศาสตร์นั้น แต่มีข้อเสียที่ใช้อยู่ร่วมกับกลุ่มยา nitrate หรือ nitrites ไม่ได้ เพราะว่าอาจจะเกิดการช็อค หรือ heart attack ขึ้นมาเลย ข้อมูลสำหรับแพทย์โรคหัวใจ กล่าวว่าในคนไข้ของท่านมีประมาณ 50% ของคนไข้ในกลุ่มที่รักษาโรคหัวใจอยู่จะใช้นา nitrate และ nitrites การใช้ยาเหล่านี้ต้องระวังมาก เนื่องจากเป็นยาตัวแรกใครๆ ก็อยากทดลอง

ข้อควรระวัง คือควรจะมีการเตรียมตัวในที่นี้ คือคนที่ไม่เคยมีกิจกรรมทางเพศหรือเพศสัมพันธ์ หรือการออกกำลังกาย ควรมีการออกกำลังกาย เดินบ้าง เพื่อเป็นการเตรียมตัว เตรียมหัวใจให้ทำงานดีขึ้น

การมีอารมณ์ทางเพศ มีสิ่งเร้าเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ใช้ในการกระตุ้นให้เกิด nitric oxide ให้มี nitric oxide หลั่งออกมา จะทำให้มีการแข็งตัวของอวัยวะเพศได้ดี การดูดซึมของอาหาร เช่น หลังอาหารเย็นที่มีไขมันมาก ก็จะทำให้การดูดซึมของยาช้าลงไป เมื่อเป็นเช่นนี้ก็อาจจะเสียเวลานานกว่ายาจะออกฤทธิ์ ทำให้เสียอารมณ์ (ทางเพศ) เมื่อเข้าใจเช่นนี้แล้วก็จะทำให้ผู้ป่วยรู้จักปรับตัวเองดีขึ้น

การปรับขนาดของยาก็เหมือนกัน จะต้องเริ่มที่ 50 mg ก่อนเสมอแล้วถ้าใช้ได้ก็อยู่ที่ 50 mg ต่อไป แต่ถ้ามีแข็งตัวไม่มากนัก (แค่อ่อนๆ) แม้จะมี stimulation (สิ่งเร้า) มากแล้วก็ยังไม่ได้ ก็แนะนำให้ขึ้นไปที่ 100 mg คือ 2 เม็ด ให้สังเกตดูผลข้างเคียง คัดจมูก ปวดหัว ถ้ามองเห็นสีเขียวคราเมเหล่านี้ ก็ให้พยายามสังเกตดู ถ้ามีผลข้างเคียงมากก็ให้ลด dose ลงมา การใช้ dose 100 mg หรือ 200 mg นั้นไม่มีผลแตกต่างกันมากนัก ในทางปฏิบัติปริมาณยาในเลือด (serum level) เนื่องจากมีผู้ป่วยว่าไม่แตกต่างกัน แต่ผลข้างเคียงจะมากขึ้นใน 200 mg

ส่วนข้อที่นำรู้ของการใช้ยา caverject injection กับ muse นั้น เวลาใช้ขอแนะนำให้ยืนซัก 10 นาทีก่อนลงนอน โดยเฉพาะยาฉีดเมื่อฉีดแล้วยืนเฉยๆ 10 นาที เพื่อให้ยาลงไปในส่วนปลายของอวัยวะเพศ เพื่อจะเปิดโอกาสให้ทำงาน จะทำการแข็งตัวดีกว่า มากกว่ากลุ่มที่ลงนอนหงายเลย ส่วนผู้ที่กลัวเข็มฉีดยาแล้วไม่อยากเห็นปลายเข็ม ปัจจุบันเรามีเครื่องช่วยฉีดยาเรียกว่า peninject มาช่วยทำให้การฉีดยาเป็นการง่ายขึ้น เพื่อแต่ดูดยาเข้าไปในกระบอกฉีดยาก่อน แล้วใส่ใน peninject ซึ่งรูปร่างคล้ายปากกา เมื่อฉีดยาแล้วจะรู้สึกง่ายขึ้น ง่ายกว่าเดิมมาก caverject ยาฉีดแท่งนี้ดีที่ว่าไม่ต้องแช่เย็น บรรจุใน peninject นำไปใช้ที่ไหนก็ได้

ส่วนการใช้ muse นั้น คำแนะนำพิเศษ คืออยากให้ใส่ยางรัดที่โคนก่อน หลังจากที่ได้ไปปัสสาวะมาแล้ว บางคนสะดวกใช้ K-Y 1 หยดๆ ลงที่ปลาย (meatus) ของอวัยวะเพศแล้วสอด muse เข้าไปที่ urethra กรุณายืนเฉยๆ แล้วคลึงหรือนวดอวัยวะเพศเพื่อให้ muse ละลายประมาณ 10-15 นาที จนอวัยวะเพศตั้งตัว หรือแข็งตัวขึ้นค่อยๆ ปล่อยเอายางรัดออกจากโคน ทำยืน หรือท่า doggy pattern เป็นท่าที่แนะนำให้ใช้ในการมีเพศสัมพันธ์ช่วยทำให้ยา fix ตีก่อนที่จะลื่นตัวลงนอน

ผู้ป่วยที่มีเบาหวานจะใช้อย่า sildenafil ได้ไม่ตีนัก จากการทดลองได้ผลแค่ 57% เพราะฉะนั้นการใช้อย่าแต่ละชนิด ประเภท จึงยังต้องเลือกดูว่าผู้ป่วยประเภทไหน อายุมากน้อย ความเหมาะสมให้ช่วยจัดการต่อไป

ส่วนผู้ป่วยที่มีอารมณ์ทางเพศผิดปกติ อายุน้อย อาการหลังเร็ว ต้องอาศัยการสัมภาษณ์เป็นตัวหลัก การทดสอบโดยใช้ Nocturnal Penile Tumescence นั้น ปัจจุบันได้ลดน้อยลงไปมาก เกือบจะไม่มีที่ใช้เลย แต่การทำ Color Duplex Ultrasound ก็ตาม ถึงแม้จะบอกได้บางครั้งว่ามีเส้นเลือดตีบตันก็ยังคงต้อง evaluate ต่อไปอีก การมีเส้นเลือดตีบตันของผู้ป่วยที่มาหาเรานั้น เป็นตามอายุอยู่แล้ว จึงเกือบเรียกได้ว่าไม่มีที่ใช้นัก ยกเว้นบางคนของผู้ป่วยที่มีอายุน้อย มีประวัติ trauma อุบัติเหตุที่ perineum หรือผ่าตัดมาก่อน ซึ่งก็บอกก่อนได้โดยประวัติคนไข้อยู่แล้ว

ในอนาคตรักษา ED นั้นจะมีมากมาย การรักษาจะอยู่ในมือของแพทย์ GP หรือแพทย์ประจำครอบครัว เรื่องส่วนตัวเหล่านี้ไม่ใช้มาเปิดเผยกับแพทย์คนอื่น หรือบุคคลอื่น การรักษาที่รักษาตามขั้นตอน คือ ยารับประทาน ยาฉีด หรือถ้าเหลือบ่ากว่าแรงก็ค่อย refer มายัง urologist ด้านศัลยศาสตร์ระบบทางเดินปัสสาวะเพื่อดูแลต่อไป

การมียาต่างๆ เช่น topical gel หรือว่าการเปลี่ยน chromosome เปลี่ยนเนื้อเยื่อให้ดีขึ้น ก็จะเป็นตัวที่ดี ใช้รักษาผู้ป่วยต่างๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. Heaton JP, Morales A, Adams MA; et al. Recovery of erectile function by the oral administration of apomorphine. *Urology* 45:200,1995.
2. Zorgniotti AQ, LaFleur RS. Auto-injection of the corpus cavernosum with a vasoactive drug combination for vasculogenic impotence. *J Urol* 133:39,1995.
3. Stief CG, Holmquist F, Djamilian M, et al. Preliminary results with the nitric oxide donor linsidomine chlorhydrate in the treatment of erectile dysfunction. *J Urol* 148:1437-1440, 1992.
4. Nicholas K. Terrett, Andrew S. Bell, David Brown and Peter Ellis, et al. Sildenafil (Viagra), A potent and selective inhibitor of type 5 cgmphosphodiesterase with utility for the treatment of male erectile dysfunction. *Bioorganic & Medicinal Chemistry Leaders*, Vol.6, No.15.pp.1819-1824,1996.